

หลักสูตรการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย

ประเภทการนวดไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

(หลักสูตรวิชาชีพการนวดไทย)

คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย

สำหรับการอบรมและถ่ายทอดความรู้ในสถาบันหรือสถานพยาบาล

ที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง

- ชื่อหลักสูตร หลักสูตรวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย
- ชื่อประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย
Diploma in Traditional Thai-Massage
อักษรย่อไทย ป.พท.น. อักษรย่ออังกฤษ Dip. TTMS
- หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย
- หลักการและเหตุผล

การนวดไทย เป็นศาสตร์และศิลป์ประจำชาติ ซึ่งมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วยต่างๆของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การดำเนินการฟื้นฟูการนวดไทยที่ผ่านมาในภาคประชาชนและภาครัฐได้ทำให้การนวดไทย เป็นที่ยอมรับของสังคมในฐานะศาสตร์การแพทย์แผนไทยที่มีบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพ และบำบัดรักษาอาการป่วยของประชาชนมากยิ่งขึ้น ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยจึงเห็นชอบให้เสนอต่อคณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะเพื่อให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการออก “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๔๔ เรื่อง การเพิ่มประเภทการนวดไทยในสาขาการแพทย์แผนไทย” ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔ และมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๔ เป็นต้นมา

ต่อมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศ “กฎกระทรวง ว่าด้วยการอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ในวิชาชีพ สำหรับผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๐” เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานความรู้ในวิชาชีพการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ทั้งสี่ประเภท คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย เห็นชอบให้จัดทำ “หลักสูตรวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย พ.ศ. ๒๕๕๐” ขึ้น สำหรับการอบรมและถ่ายทอดความรู้ในสถาบันหรือสถานพยาบาลที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการเรียน การสอน การประเมินผล และการทดสอบความรู้ความสามารถ สำหรับผู้ที่ต้องการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย ตามมาตรา ๓๓(๑) (ก)(ข) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.๒๕๔๒ และกฎกระทรวงว่าด้วยการอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ในวิชาชีพฯ ดังกล่าว รวมทั้งเพื่อให้ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยในสถาบันหรือสถานพยาบาลที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง และได้รับอนุญาตให้เป็น “ครูผู้รับมอบตัวศิษย์” ประเภทการนวดไทย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ถ่ายทอดความรู้ และการประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานนี้ต่อไป

๕. วัตถุประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้ จะมี เจตคติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ จรรยาบรรณ และจริยธรรม ดังนี้

๕.๑ มีเจตคติที่ดีต่อการแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะประเภทการนวดไทย

๕.๒ มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานการแพทย์แผนไทย

๕.๓ มีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีการนวดไทย และมีความรู้ความสามารถในการตรวจประเมิน การวินิจฉัย การบำบัด การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยวิธีการกด การคลึง การบีบ การจับ การตัด การดึง การประคบ การอบ หรือวิธีการอื่นตามศิลปะการนวดไทย หรือการใช้ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

๕.๔ มีความสามารถและทัศนคติที่ดีที่จะประสานร่วมมือกับผู้ร่วมงาน และบุคลากรสาธารณสุขด้านอื่นๆ

๕.๕ มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพการนวดไทย

๖. สถานศึกษา

๖.๑ เป็นสถาบัน หรือสถานพยาบาลที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรองหรือเป็นหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข ที่ทำหน้าที่ด้านการฝึกอบรม

๖.๒ สถาบันการศึกษา ต้องทำแผนการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการประเมินผล ตลอดหลักสูตร

๗. คณาจารย์ผู้ทำการสอน

๗.๑ อาจารย์ประจำ ต้องเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย หรือประเภทเวชกรรมไทย ที่มีใบรับรองการเป็น “ครูผู้รับมอบตัวศิษย์ สาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย จากคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย”

โดยกำหนด ให้ครูผู้รับมอบตัวศิษย์ ๑ คนรับมอบตัวศิษย์ได้ไม่เกิน ๔๐ คนต่อไป และต้องมีผู้ช่วยแพทย์แผนไทยช่วยสอนภาคปฏิบัติ ๑ คน ต่อผู้เรียน ๑๐ คนต่อปี รวมทั้งต้องมีสถาบัน สถานพยาบาล หรือหน่วยบริการสาธารณสุขเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

๗.๒ อาจารย์พิเศษ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านอื่น ที่เกี่ยวข้อง

๘. คุณสมบัติของผู้เรียน

๘.๑ อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ยกเว้นผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา

๘.๒ ไม่มีความประพฤติเสียหาย อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

๘.๓ ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

๘.๔ ไม่เป็นโรคที่คณะกรรมการวิชาชีพเห็นว่าไม่สมควรให้ประกอบโรคศิลปะ

๙. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษารวมทั้งสิ้น ไม่น้อยกว่า ๒ ปี จำแนกเป็น

ภาคทฤษฎี	จำนวนไม่น้อยกว่า	๒๔๕	ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ	จำนวนไม่น้อยกว่า	๒๕๕	ชั่วโมง
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	จำนวนไม่น้อยกว่า	๓๐๐	ชั่วโมง
รวม		๘๐๐ (๒๔๕+๕๕๕)	ชั่วโมง

ทั้งนี้ต้องรายงานผลการรักษาผู้ป่วยตามแบบบันทึกผลการนวดไทย อย่างน้อย ๑๐๐ ราย

๑๐. ตำรา/ หนังสือ ที่ใช้ในการเรียนการสอน

หนังสือหรือตำราที่ควรใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในหลักสูตร ได้แก่

๑๐.๑ ตำราที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยประกาศเป็นตำราที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย

(ประกาศคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ฉบับที่๑/๒๕๕๐ ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และ ประกาศคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยแก้ไขเพิ่มเติม)

๑๐.๒ ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

๑๐.๓ ตำราหมอนวดวัดโพธิ์ จารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

๑๐.๔ ตำราการนวดไทย เล่ม ๑ (๒๕๔๑). มุลินธิสาธารณสุขกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๓ (๒๕๕๐), และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๑. อุปกรณ์และสื่อการสอน

สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น โปสเตอร์, สไลด์, วีดิทัศน์, หุ่นการศึกษา เป็นต้น

๑๒. การประเมินผลการศึกษา

๑๒.๑ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ประเมินผลรายวิชาด้วยข้อสอบอัตนัย และ/หรือปรนัย โดยสถานศึกษา

๑๒.๒ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประเมินตามแบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติ และการเขียนรายงานผลการรักษาผู้ป่วยโดยคณาจารย์ผู้ทำการสอนของสถานศึกษา

๑๓. การสำเร็จการศึกษา

๑๓.๑ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องศึกษารายวิชาครบถ้วนตามเกณฑ์หลักสูตรที่กำหนด อย่างน้อยร้อยละ ๘๐

๑๓.๒ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหมวดวิชาด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๑๓.๓ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยทำรายงานผลการรักษาผู้ป่วยและฟื้นฟูสุขภาพ ตามแบบบันทึกผลการนวดไทย ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย และได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๑๓.๔ ให้สถานศึกษา แจ้งรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาพร้อมผลการศึกษา ไปยังคณะกรรมการวิชาชีพ สาขาการแพทย์แผนไทย พร้อมเก็บหลักฐานต่างๆ ไว้ที่สถานศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบในการขออนุมัติขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย

๑๔. โครงสร้างหลักสูตร

๑๔.๑ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ๖๕(๔๗-๑๘) ชั่วโมง

๑๔.๒ หมวดวิชาการศึกษาแพทย์แผนไทย ๗๐(๕๔-๑๖) ชั่วโมง

๑๔.๓ หมวดวิชาการนวดไทย ๒๘๐(๘๒-๑๙๘) ชั่วโมง

๑๔.๔ หมวดวิชากฎหมาย จริยธรรม และสังคม ๖๐ (๕๔-๖) ชั่วโมง

๑๔.๕ หมวดวิชาเลือกเสรี สายวิชาชีพ ๒๕ (๘-๑๗) ชั่วโมง

๑๔.๖ หมวดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (รายงานผู้ป่วย ๑๐๐ ราย) ๓๐๐ (๐-๓๐๐) ชั่วโมง

รวมทั้งหมด ๘๐๐ (๒๔๕-๕๕๕) ชั่วโมง

๑๕. แนวสังเขปรายวิชา

๑๕.๑ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ๖๕ (๔๗-๑๘) ชั่วโมง

๑) ร่างกายมนุษย์ ๕๐ (๓๘-๑๒) ชั่วโมง

รูปร่าง ลักษณะที่ตั้ง โครงสร้าง หน้าที และวิธีการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ในภาวะปกติ ได้แก่ ระบบผิวหนัง ระบบกระดูก ข้อต่อและกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบทางเดินอาหาร ระบบต่อมไร้ท่อ และระบบสืบพันธุ์ ข้อห้าม และข้อควรระวังในการนวด รวมทั้งทฤษฎีการเคลื่อนไหว การวิเคราะห์ท่าต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ท่าที่ใช้ในการทำงานหนัก ท่าที่ใช้เล่นกีฬาชนิดต่างๆ การ

ตรวจกำลังของกล้ามเนื้อและช่วงของการเคลื่อนไหวของข้อต่อในสภาวะปกติและภาวะที่ผิดปกติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการตรวจประเมิน การให้คำแนะนำในการสร้างเสริมสุขภาพ การบริหารร่างกาย และการออกกำลังกายของชาวเอเชีย

๒) การปฐมพยาบาล

๖ (๐-๖) ชั่วโมง

การปฐมพยาบาลผู้ป่วยหมดสติ ผู้ได้รับสารพิษ ผู้ได้รับอุบัติเหตุ กระตุกหัก ข้อเคลื่อน รวมทั้งการเข้าเฝือกและการใช้อุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้าย

๓) สุขภาพจิต

๓ (๓-๐) ชั่วโมง

ความหมายของสุขภาพจิต ลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี ความเครียด ผลเสียของความเครียด สาเหตุของความเครียด การจัดการกับความเครียด การผ่อนคลายความเครียดด้วยตนเอง การนวดไทยกับการส่งเสริมสุขภาพจิตและคลายเครียด

๔) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยา

๖ (๖-๐) ชั่วโมง

ความหมายของยา ที่มาของยา การบริหารยา รูปแบบของยา ร่างกายจัดการกับยาอย่างไร หลักการบริหารยา การใช้ยาที่เหมาะสม ยาที่เกี่ยวข้องกับการนวด ยาที่แสดงกับโรคแต่ละชนิด ผลเสียจากการใช้ยา ปัญหาการแพ้ปวดและการแก้ไข

๑๕.๒ หมวดวิชาการแพทย์แผนไทย

๗๐ (๕๔-๑๖) ชั่วโมง

๑) ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย

๑๒ (๑๒-๐) ชั่วโมง

ประวัติและวิวัฒนาการของ การแพทย์แผนไทย (เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย และการผดุงครรภ์ไทย) ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐาน ศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย แนวคิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตก การแพทย์แผนไทย ประวัติพระอาจารย์ชีวกโกมารภัจจ์ ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย กำเนิดมนุषย์ เบญจขันธ์ มหาภูตรูป๔ (ทฤษฎีธาตุ๔) สมุฏฐานวินิจฉัย ได้แก่ ธาตุสมุฏฐาน อุตุสมุฏฐาน กาลสมุฏฐาน อายุสมุฏฐาน และประเทศสมุฏฐาน และพฤติกรรมที่ทำให้เกิดโรค ตรีโทษ เจ้าเรือน การปรับสมดุลตรีโทษรวมทั้งการนำทฤษฎีการแพทย์แผนไทยไปประยุกต์ใช้ และคุณค่าของการแพทย์แผนไทย

๒) เวชกรรมไทยเบื้องต้น

๑๔ (๑๔-๐) ชั่วโมง

ลักษณะไข้ โรคลม (คัมภีร์ขวดาร, บัญชสารวิเชียร) โรคกษัย (คัมภีร์กระษัย) โรคโลหิตระดูของสตรี (คัมภีร์มหาโชตรัต) โรคอุจจาระธาตุ (คัมภีร์ธาตุบรรจบ คัมภีร์จลนสังคหะ คัมภีร์อติสาร) โรคปัสสาวะ และองคชาติ (คัมภีร์มูจฉापักขันธิกา) โรคตา (คัมภีร์อภัยสันตา) โรคในปาก คอ และ อก (คัมภีร์มุขโรค และอุทรโรค) ไข้พิษ ไข้รากสาด ไข้กาฬ ประดง ฝีกาฬ (คัมภีร์ตักศิลา) โดยเน้นหลักการบำบัดด้วยการนวดไทย โรคที่ห้ามนวด และการส่งต่อผู้ป่วย

๓) เภสัชกรรมไทยเบื้องต้น

๓๔ (๑๘-๑๖) ชั่วโมง

หลักเภสัช ๔ ประการ (เภสัชวัตถุ สรรพคุณเภสัช คณาเภสัช และเภสัชกรรม) การใช้สมุนไพร ประกอบการนวด ได้แก่ สมุนไพรในการทำลูกประคบ การอบสมุนไพร การเข้ากระโจม การสูดไอน้ำ สมุนไพร การนึ่งหม้อเกลือ การนึ่งถ่าน การใช้ยาไทย(ยาแผนโบราณ) แก้อโรคเกี่ยวกับเส้นและลม ยาน้ำมันทาถูขนาด และอุปกรณ์ประกอบการนวด รวมทั้งการใช้ยาในบัญชียาจากสมุนไพรตามบัญชียาหลักแห่งชาติ ยาสามัญประจำบ้าน และยาสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน

๔) ทักษะการสื่อสารกับผู้ป่วย (การปฏิบัติต่อผู้ป่วย)

๑๐ (๑๐-๐) ชั่วโมง

บทบาทการเป็นแพทย์แผนไทย วิธีการปฏิบัติต่อผู้ป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย กับผู้ประกอบโรคศิลป์/ผู้ประกอบวิชาชีพสุขภาพสาขาอื่นและผู้ร่วมงาน

๑๕.๓ หมวดวิชาการนวดไทย

๒๘๐ (๘๒-๑๙๘) ชั่วโมง

๑) ทฤษฎีการนวดไทย

๒๔ (๑๐-๑๔) ชั่วโมง

ประวัติและวิวัฒนาการวิชาชีพการนวดในสังคมสยาม ศิลาจารึกวัดพระเชตุพนฯ การฟื้นฟูการนวดไทย การศึกษาวิจัยการนวดไทย ผลของการนวดไทยต่อสุขภาพ การนำไปใช้ในระดับสาธารณสุขมูลฐานและระดับสถานพยาบาล

พื้นฐานทฤษฎีการนวดไทย (ทฤษฎีธาตุ และทฤษฎีเส้นสิบ) ความสัมพันธ์ของโรคลมและเส้นที่เกิดจากความไม่สมดุลของธาตุทั้ง ๔ และเส้นสิบ ความหมายและโครงสร้างของเส้นประธานสิบหรือเส้นสิบ (กำเนิดเส้นในกองธาตุสมุฏฐาน อุตสมุฏฐาน อสุรินทัญญาณธาตุ อันเกิดแต่กองธาตุวิบัติ จุดแก้ในกองสมธาตุ วิสมธาตุ กติกาธาตุ และมันธาตุ) องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับเส้นประธาน ทางเดินของเส้นประธานประเภทของจุดที่เกี่ยวข้องกับเส้นประธาน ความสัมพันธ์ระหว่างทางเดินของเส้นประธานกับจุดและโรค ลมประจำเส้นสิบและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง จุดแก้ตามเส้นประธานสิบ การกดจุดเริ่มต้นของเส้นประธาน กลวิธี กดจุด น้ำหนัก มุมและระยะเวลาในการกดจุดตามแนวเส้น

๒) หลักพื้นฐานการนวดไทย

๒๐ (๓-๑๗) ชั่วโมง

หลักพื้นฐานการนวดไทย การปฏิบัติตัวของหมอ ข้อพึงระวังและข้อห้าม มรรยาทขณะนวด ทำนวดของหมอกับผู้ป่วย การใช้มือ / นิ้วมือ การวางมือ ตำแหน่งนวด แรงที่ใช้ขนาด รสมือ ๓ ขนาด (หนัก-กลาง-เบา) ระยะเวลาที่ใช้ขนาดได้แก่ คาบน้อย (หายใจสั้น) และคาบใหญ่ (หายใจยาว) การฝึกกำลังนิ้วมือ การกำหนดสมาธิและการหายใจ การนวดบรรเทาอาการปวดเมื่อย ส่วนขา เข่า หลัง แขน ไหล่ คอ และศีรษะ การนวดถอนมสาຍตา

๓) ความเจ็บปวด

๓๐ (๒๔-๖) ชั่วโมง

สาเหตุและกลไกของความเจ็บปวด การขจัดต้นเหตุของความเจ็บปวด มาตรการที่ใช้ลดความเจ็บปวด ข้อปฏิบัติในภาวะการปวดและการอักเสบที่พบบ่อย ความผิดปกติ ๑๐๐ ชนิดที่ควรรู้ ทำที่เหมาะสมในการทำงานและการดำเนินชีวิตเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด หลักการบริหารร่างกาย และการออกกำลังกายของชาวเอเชีย การตรวจประเมินแยกอาการปวดที่สามารถใช้การนวดไทยบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพได้และไม่ได้ การส่งต่อกรณีที่เกิดขีดความสามารถ

๔) สมุฏฐานโรคและการวินิจฉัย

๑๖ (๑๐-๖) ชั่วโมง

ศึกษาเหตุแห่งโรค การซักประวัติ และการตรวจวินิจฉัยอาการป่วยที่มีความสัมพันธ์กับโรคเส้นและลมที่รักษาด้วยกรรมวิธีการนวดไทยและ/หรือยาไทยประกอบนวด รวมทั้งการบันทึกประวัติตามแบบบันทึกผลการนวดไทยที่กำหนด

๕) การตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเส้นสิบ

๑๗ (๘-๙) ชั่วโมง

การตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเส้นประธานสิบ การวางแผนการบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพด้วยกรรมวิธีการนวดไทย รวมทั้งเงื่อนไขการส่งต่อผู้ป่วย

๖) การนวดไทยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ

๑๘ (๓-๑๕) ชั่วโมง

การนวดเพื่อส่งเสริมสุขภาพในท่านอนหงาย นอนตะแคง นอนคว่ำ และท่านั่ง การยืดเส้น เพื่อคลายเครียด คลายปวดเมื่อย และช่วยให้นอนหลับ

๗) การนวดไทยบำบัด ๑

๒๘ (๙-๒๕) ชั่วโมง

การนวดไทยเพื่อบำบัดอาการปวดศีรษะจากความเครียด ปวดเมื่อยทั่วไป ปวดคอ ปวดหลัง ปวดไหล่ ป่า ปวดข้อ ตะคริว ตกหมอน สะบักจม ที่ไม่มีผลจากโครงสร้างกระดูกแตกหรือเคลื่อนที่อย่างร้ายแรง แต่เป็นการเจ็บปวดอันเนื่องมาจากกล้ามเนื้อเส้นเอ็นเกร็ง เมื่อยล้า ฟกช้ำ รวมทั้งการนวดแก้เป็นลม จุกเสียดท้องผูก และการนวดป้องกันการปวดประจำเดือน

๘) การนวดไทยบำบัด ๒

๒๕ (๔-๒๑) ชั่วโมง

สมาธิภาวนากับการนวด การนวดบำบัดโรคลม ได้แก่ ลมจับโปง ลมปะกัง ลมปัตฆาต ลม
ปลายปัตฆาต ลมสันทฆาต ลมรัตตฆาต ลมมุตตฆาต ลมปราบ ลมลำบอง ลมชีวหาสดมภ์ ลมอัมพฤกษ์ ลม
อัมพาต ลมอังกสูตร โรคคชัษย์และกล่อน คลื่นเหียนอาเจียน แน่นอกจุกอก เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ เป็นต้น

๙) การนวดไทยบำบัด ๓ ๒๕ (๔-๒๑) ชั่วโมง

การนวดเฉพาะโรค ศึกษาข้อบ่งชี้และฝึกปฏิบัติทักษะในการวินิจฉัย และบำบัดด้วยวิธีการตัด
ติง การนวดเหยียบเหล็กแดง และการนวดน้ำมัน

๑๐) การนวดไทยบำบัด ๔ ๒๐ (๕-๑๕) ชั่วโมง

การนวดรักษาผู้ป่วยจากโรคทางกระดูก-ข้อต่อ-กล้ามเนื้อ-ระบบประสาท-ระบบไหลเวียน
โลหิต-ระบบสืบพันธุ์ และโรคจากการเล่นกีฬา

๑๑) การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ๑ ๑๒ (๐-๑๒) ชั่วโมง

การนวดไทยเพื่อ บรรเทา ส่งเสริม ฟื้นฟูสุขภาพร่างกายผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต และผู้สูงอายุ

๑๒) การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒ ๑๘ (๓-๑๕) ชั่วโมง

คัมภีร์ปฐมจินดา เกี่ยวกับความรู้ คติความเชื่อ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิสนธิ ครรภ์รักษา
ครรภ์วิปลาต และการคลอด การนวดไทยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพสตรีในระยะก่อนคลอดและหลังคลอด การนวด
ประคบ การอยู่ไฟ การเข้ากระโจม การนึ่งหม้อเกลือ และการนึ่งถ่าน รวมทั้งข้อควรปฏิบัติ ข้อควรระวังและข้อ
ห้าม

๑๓) การนวดฝ่าเท้า ๑๒๐ (๐-๑๒) ชั่วโมง

ความเป็นมาของศาสตร์การนวดฝ่าเท้า (Reflexology) ทฤษฎีโซน แผนภาพฝ่าเท้า วิธีการ
นวดฝ่าเท้า

๑๔) การสร้างเสริมสุขภาพวิถีไทยและการตัดตน ๑๕ (๕-๑๐) ชั่วโมง

หลักการและวิธีการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสุขภาพตามกรรมวิธี
การแพทย์แผนไทย ได้แก่ วิถีชีวิตและการกินการอยู่อย่างไทย (อาหารสมุนไพร น้ำพริก ผักพื้นบ้าน แกงส้ม ต้ม
ยำ ฯลฯ) การตัดตน การทำสมาธิ ทำตัดตนพื้นฐาน คุณประโยชน์ ข้อดี ข้อแนะนำและข้อควรระวังในการตัดตน
และการบริหารภายในเพื่อส่งเสริม ฟื้นฟูสุขภาพร่างกายจิตใจ และการนวดตนเอง

๑๕.๔ หมวดวิชากฎหมาย จริยธรรม และสังคม ๖๐ (๕๔-๖) ชั่วโมง

๑) จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมาย ๓๐ (๓๐-๐) ชั่วโมง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมหมอนวด
ไทย ประวัติกฎหมายควบคุมวิชาชีพที่เกี่ยวกับการแพทย์ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ
พระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผน
ไทย กฎกระทรวง ประกาศและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒) ระบบสุขภาพ ๑๕ (๑๕-๐) ชั่วโมง

ความหมาย องค์ประกอบของระบบสุขภาพ นโยบายสาธารณะและนโยบายรัฐที่เกี่ยวกับสุขภาพ
แผนพัฒนาการสาธารณสุขของประเทศ การปฏิรูประบบสุขภาพ แผนยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาภูมิปัญญาไท
สุขภาพวิถีไท สถานภาพของระบบการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย

๓) ศาสนธรรมกับสุขภาพ ๑๕ (๙-๖) ชั่วโมง

เป้าหมายและแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาธรรม เพื่อให้เกิดสมดุลภายในจิตใจทั้งระหว่าง
บุคคลกับบุคคลและประสานกลมกลืนกับธรรมชาติ เพื่อบรรลุถึงความไม่มีโรคทางกาย โรคทางจิตและโรคทาง
วิญญาณ รวมทั้งการเตรียมตัวตายอย่างมีสติและมีศักดิ์ศรี

พฤติกรรมสุขภาพของบุคคล การรับรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วย การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพและ
บำบัดรักษา การเปลี่ยนแปลงความเชื่อดั้งเดิมและพฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทาง
สุขภาพ และการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ หมอพื้นบ้าน
ผู้นำชุมชน ครอบครัวของผู้ป่วยในการร่วมกันปกป้องรักษาสุขภาพชุมชน

สรุปโครงสร้างรายวิชา หลักสูตรวิชาชีพการนวดไทย พ.ศ.๒๕๕๐

หมวดวิชา ชื่อวิชา (น้ำหนัก %)	จำนวน ๘๐๐ (๒๔๕-๕๕๕) ชั่วโมง		
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
๑. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (๓%)	๔๗	๑๘	๖๕ (๔๗-๑๘)
๑.๑ ร่างกายมนุษย์*	๓๘	๑๒	๐ (๓๘-๑๒)
๑.๒ การปฐมพยาบาล**	-	๖	๖ (๐-๖)
๑.๓ สุขภาพจิต**	๓	-	๓ (๓-๐)
๑.๔ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยา**	๖	-	๖ (๖-๐)
๒. หมวดวิชาการแพทย์แผนไทย (๑๔%)	๕๔	๑๖	๗๐ (๕๔-๑๖)
๒.๑ ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย**	๑๒	-	๑๒ (๑๒-๐)
๒.๒ เวชกรรมไทยเบื้องต้น*	๑๔	-	๑๔ (๑๔-๐)
๒.๓ เภสัชกรรมไทยเบื้องต้น*	๑๘	๑๖	๓๔ (๑๘-๑๖)
๒.๔ ทักษะการสื่อสารกับผู้ป่วย (การปฏิบัติต่อผู้ป่วย)	๑๐	-	๑๐ (๑๐-๐)
๓. หมวดวิชาการนวดไทย (๕๕%)	๘๒	๑๙๘	๒๘๐ (๘๒-๑๙๘)
๓.๑ ทฤษฎีการนวดไทย* (เส้นประธานสิบ)	๑๐	๑๔	๒๔ (๑๐-๑๔)
๓.๒ หลักพื้นฐานการนวดไทย**	๓	๑๗	๒๐ (๓-๑๗)
๓.๓ ความเจ็บปวด	๒๔	๖	๓๐ (๒๔-๖)
๓.๔ สมุฏฐานโรคและการวินิจฉัย	๑๐	๖	๑๖ (๑๐-๖)
๓.๕ การตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเส้นสิบ	๘	๙	๑๗ (๘-๙)
๓.๖ การนวดไทยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ**	๓	๑๕	๑๘ (๓-๑๕)
๓.๗ การนวดไทยบำบัด ๑**	๓	๒๕	๒๘ (๓-๒๕)
๓.๘ การนวดไทยบำบัด ๒	๔	๒๑	๒๕ (๔-๒๑)
๓.๙ การนวดไทยบำบัด ๓	๔	๒๑	๒๕ (๔-๒๑)
๓.๑๐ การนวดไทยบำบัด ๔	๕	๑๕	๒๐ (๕-๑๕)
๓.๑๑ การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ๑**	-	๑๒	๑๒ (๐-๑๒)
๓.๑๒ การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒	๓	๑๕	๑๘ (๓-๑๕)
๓.๑๓ การนวดฝ่าเท้า**	-	๑๒	๑๒ (๐-๑๒)
๓.๑๔ การสร้างเสริมสุขภาพวิถีไทและการตัดตน*	๕	๑๐	๑๕ (๕-๑๐)
๔. หมวดวิชากฎหมายจรรยาบรรณและสังคม (๑๓%)	๕๔	๖	๖๐ (๕๔-๖)
๔.๑ จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมาย	๓๐	-	๓๐ (๓๐-๐)
๔.๒ ระบบสุขภาพ*	๑๕	-	๑๕ (๑๕-๐)
๔.๓ ศาสนธรรมกับสุขภาพ	๙	๖	๑๕ (๙-๖)
๕. หมวดวิชาเลือกเสรีสายวิชาชีพ (๕%)	๘	๑๗	๒๕ (๘-๑๗)
๕.๑ วิชาเลือกเสรี ๑: การนวดเด็กพิการ	๓	๑๒	๑๕ (๓-๑๒)
๕.๒ วิชาเลือกเสรี ๒	๕	๕	๑๐ (๕-๕)
รวมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (๑๐๐%)	๒๔๕	๒๕๕	๕๐๐ (๒๔๕-๒๕๕)
๖. หมวดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ* (รายงานผู้ป่วย ๑๐๐ ราย)	-	๓๐๐	๓๐๐ (๐-๓๐๐)
รวมทั้งหมด	๒๔๕	๕๕๕	๘๐๐ (๒๔๕-๕๕๕)

หมายเหตุ : *เพิ่มเติมจากหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย

** หลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย

